

Заняття-практикум “Наголошуємо правильно слова”

Підготувала
вчитель Костянтинівського ЗЗСО
I-III ступенів
Мар'їнської ВЦА
Покровського району
Донецької області
Цюпа Ольга Василівна

ПРИГАДАТИ

- ▶ Основні правила наголошування слів.
- ▶ Нормативний наголос.
- ▶ Варіативне наголошування слів в українській мові.
- ▶ Проблемні випадки.
- ▶ Виконати тестові завдання.

НАГОЛОС

Наголос — це посилення голосу на одному зі складів. Коли в слові є два або більше складів, то один з них вимовляємо з більшою силою й довготою, ніж інші.

МИРНИЙ

ДОЛИНА

САДІВНИК

Наголос на -ання

- ▶ завд**а**ння
- ▶ ЧИТ**а**ння
- ▶ зібр**а**ння
- ▶ ВИД**а**ння
- ▶ зр**а**ння
- ▶ навч**а**ння
- ▶ обр**а**ння
- ▶ пізн**а**ння

АЛЕ

упод**о**бання

Наголос на метр

- ▶ міліметр
- ▶ дециметр
- ▶ сантиметр
- ▶ кілометр

Запам'ятай !

центнер

Наголос в числівниках

на -адцять

на -сят

▶ одинадцять

11

▶ сімдесят

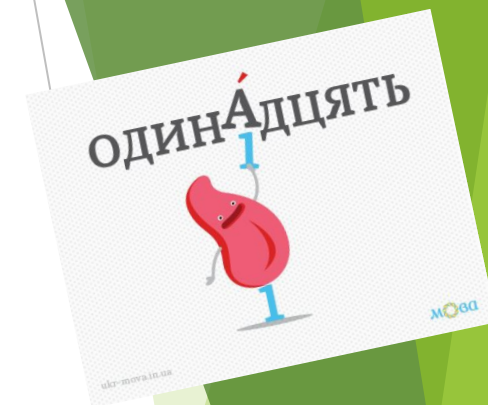
70

▶ чотирнадцять

14

▶ вісімдесят

80

Наголос на **о** в словах з двома коренями

- ▶ бос**о**ніж
- ▶ гурт**о**житок
- ▶ літ**о**пис
- ▶ рук**о**пис
- ▶ чорн**о**зем
- ▶ чорн**о**слив

АЛЕ

благ**о**віст
листо**п**ад
шляхо**п**ров**і**д

Наголос в іменниках на при-, пере-

- ▶ причіп
- ▶ приморозок
- ▶ перекис
- ▶ перепад
- ▶ перепис

АЛЕ
переляк

Наголос на префіксах в іменниках, які закінчуються на -ка

▶ загадка

▶ закрутка

▶ заставка

▶ запонка

▶ закладка

▶ застібка

▶ позначка

▶ начинка

▶ розпірка

АЛЕ

заробіток

бородавка   соломинка

Іншомовні слова, які зберігають оригінальний наголос

- ▶ бюлетень
  - ▶ діалог
  - ▶ жалюзі
  - ▶ каталог
  - ▶ партер
  - ▶ травестія
  - ▶ шофер
  - ▶ форзац - з нім.
- з фр.

- ▶ маркетинг
  - ▶ феномен
  - ▶ люстро
  - ▶ фольга
  - ▶ експерт
  - ▶ лате
  - ▶ статуя
- з англ.
- з пол.
- з іт.

На останній склад у дієсловах вести, везти, нести та похідних

- ▶ відвести, відвезти, віднести
- ▶ завести, завезти, занести
- ▶ довести, довезти, донести
- ▶ привести, привезти, принести
- ▶ перевести, перевезти, перенести

На передостанній склад у дієсловах на -ИТИ

- ▶ закінТИЧИ
- ▶ залишТИТИ
- ▶ зобразТИТИ
- ▶ кінчТИТИ

Запам'ятай дієслова

▶ висіти

▶ кроїти

*Ось висять сім сорочок.
Яку з них будемо
кроїти.*

▶ дичавіти

▶ застопорити

▶ помовчати

▶ стрибати

Подвійний наголос

алфавіт

весняний

завжди

назавжди

мабуть

помилка

байдуже

слізьми

простий

розбір

зокрема

правописний

беззахисний

ведмедиця

васильки

бажаний

Зміна наголосу = зміна значення

- ▶ вигода (користь) - вигода (зручність)
- ▶ ваги (множина) - ваги (без ваги)
- ▶ відомість (список) - відомість (повідомлення, дані, популярність)
- ▶ копчений (дієприкметник) - копчений (прикметник)
- ▶ підданий (дієприкметник) - підданий (іменник, особа)
- ▶ хаос (у міфології стихія) - хаос (безлад)

Запам'ятай

▶ донька (доня)

АЛЕ

дочка

▶ гальмо (не має
гальма)

АЛЕ

гальма (у множині)

Переважно на **першій** склад у прислівниках

+

ДИВЛЯЧИСЬ

(дієприслівник)

АЛЕ

завчасу**У**

з**ВИ**СОКА

зд**А**ЛЕКА

з**О**ЗЛА

р**А**ЗОМ

+

д**А**НО

(форма дієсл.)

ЗАПАМ'ЯТАЙ!

де-**Ю**РЕ

Похідні слова, у яких наголос зберігається

агроно**м** → агроно**м**ія
куліна**р** → куліна**р**ія
металур**г** → металур**г**ія
пека**р** → пека**р**ський
підлі**т**ок – підлі**т**ковий

арку**ш** → арку**ш**ик
дог**м**а → дог**м**ат
іржа → заіржа**в**ілий, заіржа**в**іти
убо**г**ий → зубо**ж**іння
ку**р**и → ку**р**ятина
сере**д**ина → посере**д**ині, усере**д**ині
сільське господа**р**ство → сільськогоспода**р**ський
сто відсо**т**ків → стовідсо**т**ковий
Украї**н**а → украї**н**ський

бо**я**тись → бо**я**знь
випа**с**ти → випа**с**док
випра**т**ити → випра**т**ата
добу**т**и → добу**т**ок
довіда**т**ись → довіда**т**ник
зру**ч**но → зру**ч**ний
нена**в**идіти → нена**в**исний →
нена**в**исть
обиця**т**и → обиця**т**ка

АЛЕ! У прикметниках наголос часто змінюється:
кору**с**ть → кору**с**ний
те**к**ст → те**к**стовий
ярма**р**ок → ярма**р**ковий

Наголос у прикметниках

-ИЙ

близький
віршовий
добовий
котрий
новий
пітний
роздрібний
текстовий
тім'яний
фаховий
чарівний
черговий
щодобовий

1 склад

зручний
косий
наскрізний
ринковий
тигровий

-ОВ-

багаторазовий
бурштиновий
одноразовий
оптовий
порядковий
тисовий
шовковий
ярмарковий

-ИСТ-

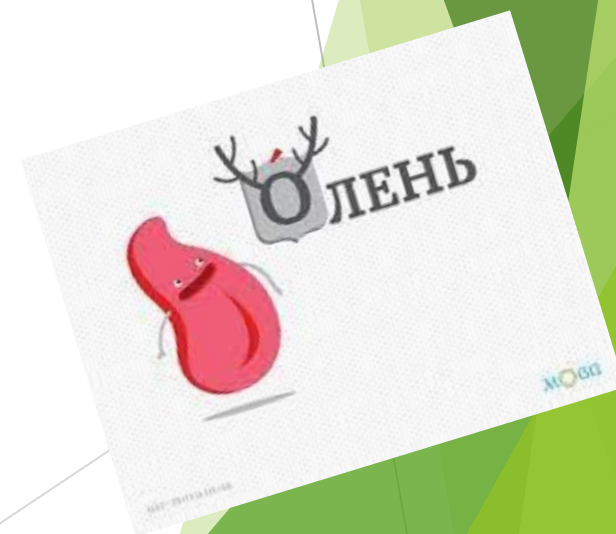
болотистий
урочистий

РЕШТА

безпринципний
визвольний
виразний
вишиваний
заміжня
корисний
крицевий
магістерський

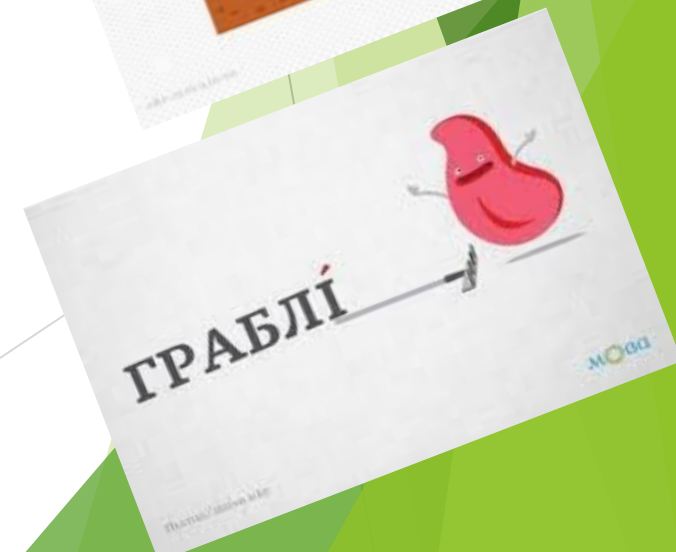
Інші іменники з наголосом на першому складі

бЕшкет, вІдгомін, вІрші, дЕщиця,
дрОва, кАмбала, кОлесо, кОлія, Олень,
Оцет, пОдруга, прОділ, рЕміль (пояс),
рЕшето, свЕрдло, спИна, цАрина,
щИпці.

Інші іменники з наголосом на другому складі

Бор**О**давка, вим**О**га, вітч**И**м, гляд**А**ч,
грабл**І**, дан**И**на, інд**У**стрія, кварт**А**л,
мер**Е**жа, нап**І**й, обр**У**ч, озн**А**ка, от**А**ман,
пав**И**ч, пом**І**щик, пон**Я**ття, пром**І**жок,
рівн**И**на, русл**О**, триз**У**б, фарт**У**х,
цем**Е**нт, цінн**И**к.

Інші іменники з наголосом на третьому складі

Вантаж**І**вка, горош**И**на, джерел**О**,
єрет**И**к, зароб**І**ток, кропив**А**
осет**Е**р, піал**А**, псевдон**І**м,
асиметр**І**я, солом**И**нка, теч**І**я.

Перевірте себе

На другий склад падає наголос

А позначка

Б центнер

В довідник ←

Г каталог

На четвертий склад падає наголос

А щодобовий ←

Б підлітковий

В посередині

Г заіржавілий

Перевір себе

Подвійний наголос мають всі слова окрім:

А завжди

Б алфавіт

В мабуть

Г разом ←

На третій склад падає наголос у всіх словах окрім:

А визвольний ←

Б черговий

В занести

Г сімдесят

Перевір себе

Літери на позначення наголошених голосних правильно підкреслено в усіх словах варіанта

А асиметрія, сантиметр

Б бешкет, середина

В помовчати, форзац

Г разом, подруга

На перший склад наголос падає у слові

А новий

Б решето

В нести

Г дочка

Наголос - тема не з легких, тут потрібно мати відмінну пам'ять. Декілька порад:

- ▶ Багато-багато разів перечитайте слова! Скоро ваш мозок запам'ятає їх та буде видавати «на автоматі». Тільки читати вголос!
- ▶ Пограйте у картки: з одного боку картки напишіть слово без виділення наголосу, а з іншого - з виділенням наголошеного складу. Поки робитимете картки, вже багато запам'ятаєш!
- ▶ Ті слова, що ніяк не можете запам'ятати, напишіть на папірцях та приклейте вдома на місця, куди часто дивитеся - наприклад, на холодильник.
- ▶ Слова з наголосом, що ви запам'ятали, намагайтеся застосовувати в мовленні якомога частіше, щоб це відклалося у вашій пам'яті.

СПИСОК СЛІВ

агронóмiя	видáння	граблi	експéрт
алфáвiт	визвóльний	гуртóжиток	
áркушик	вимóга		єретiк
асиметрiя	вiпадoк	данiна	
	виразний	дáно	жалюзi
багаторазóвий	вiсiти	децимéтр	
безпринципний	вiтратa	дéщиця	завдáння
бéшкет	вишиваний	де-юре	завезти
блáговiст	вiдвезти	джерелó	завести
близький	вiдвести	дiвлячись	зáвждi
болотiстий	вiдгомiн	дичáвити	завчасу
борóдавкa	вiднести	дiалóг	зáгáдка
босóнiж	вiдомiсть (список)	добовий	заiржáвiлий
боязнь	вiдóмiсть (повiдомлення, данi, популярнiсть)	добуток	заiржáвити
бурштино́вий	вiршi	довезти	закiнчи́ти
бюлетéнь	вiршовий	довести	зáкладкa (у книзi)
	вiтчим	довiдник	зáкрутка
ва́ги (у множинi)		догмат	залиши́ти
вантажiвкa	гальмó, гáльма	донести	замiжня
весня́ний	глядáч	до́нькa	занести
вíгода (користь)	гороши́на	дочкá	зáпонкa
вигóда (зручнiсть)		дрóва	заробiток

СПИСОК СЛІВ

за́стібка
засто́порити
звісо́ка
зда́лека
зібра́ння
зобра́зити
зо́зла
зра́ння
зру́чний
зубо́жіння

інду́стрія

ка́мбала
ката́лог
кварта́л
ки́шка
кіломе́тр
кінчи́ти
ко́лесо

ко́пчений
(дієприкметник)
копче́ний (прикметник)
кори́сний
ко́сий
котри́й
крице́вий
кро́їти
кропи́ва
куліна́рія
ку́рятина

ла́те
листопа́д
літо́пис
лю́стро

ма́бу́ть
магісте́рський
ма́ркетинг

металу́ргія
міліме́тр
навча́ння
нанести́
напі́й

на́скрізний
на́чинка
нена́видіти
нена́висний
нена́висть
нести́
ніздря
новий

оби́цянка
обра́ння
обру́ч (іменник)
одина́дцять
одноразо́вий

о́лень
опто́вий
осете́р
ота́ман
о́цет

пави́ч
парте́р
пе́карський
перевезти́
перевести́

пере́кис
переля́к
перенести́
перепа́д
перепи́с
піала́

підданий (дієприкметник)
підда́ний (іменник, істота)
підліткови́й

СПИСОК СЛІВ

пізнáння

пітний

піцeрія

пóдруга

пóзначка

пóмилка

пóміщик

пóмóвчати

пoн'я́ття

пoря́дкoвий

пoсeрeдині

привезті

привести

пріморозок

принести

прічіп

прóділ

прóміжок

псевдонім

ра́зом

ре́мiнь (пояс)

ре́шето

рiнковий

рiвни́на

роздрі́бний

ро́зпiрка

руко́пис

руслó

сантимéтр

свeрдло

сeрeдина

сeча

симeтрія

сiльськoгoспoдáрський

сiмдeся́т

слiна

солoмiнка

стáтуя

стoвiдсóткoвий

стрибáти

тeкстoвий

тeчiя

тiгровий

тисóвий

тiм'яний

травестiя

тризуб

тýлуб

укрaїнський

уподóбання

урочiстий

усeрeдині

фартýх

фaховий

фeнóмен

фóльга

фóрзац

хáос (у мiфoлoгiї: стихiя)

хáос (бeзлaд)

цáрина

цeмeнт

цeнтнер

цiнник

чарiвний

чeргoвий

читáння

чopнóзем

чopнóслив

чoтирнáдцять

шляхoпрoвiд

шoвкóвий

шoфeр

щeлeпa

щипци

щoдoбoвий

ярмaркóвий

Тут записано всі потрібні тобі слова. Можеш перевірити себе, розставляючи наголоси самостійно.

1. Данина, довідник, босоніж, відомість (повідомлення, дані, популярність), хаос (безлад), підданий (іменник, істота), ремінь (пояс), копчений (прикметник), вигода (зручність), хаос (у міфології: стихія), підданий (дієприкметник), обруч (іменник), закладка (у книзі), копчений (дієприкметник), вигода (користь).

2. Ваги (у множині), відомість (список), бурштиновий, русло, кропива, донести, одноразовий, заіржавілий, ненавидіти, каталог, крицевий, роздрібний, гуртожиток, боязнь, привести, уподобання, зібрання, зубожіння, дивлячись, партер, ярмарковий, проділ, перевести, чотирнадцять, пекарський, єретик, подруга, корисний, жалюзі, заробіток, цемент, переляк, щодобовий.

3. Помилка, нанести, бородавка, дециметр, піцерія, дрова, заміжня, експерт, щипці, визвольний, ненависний, посередині, зручний, міліметр, помовчати, привезти, звисока, тисовий, олень, підлітковий, де-юре, дано, стовідсотковий, завжди, одинадцять, симетрія, котрий, причіп, ринковий, застопорити, віднести, приморозок, феномен, фартух, вітчим, український.

4. Порядковий, піала, донька, гальмо, гальма, травестія, сантиметр, листопад, безпринципний, оцет, дещиця, вимога, вишиваний, мережа, ознака, решето, обіцянка, позначка, відвести, новий, псевдонім, чарівний, запонка, заіржавіти, перепис, вірші, щелепа, вантажівка, бюлетень, соломинка, джерело, осетер, проміжок, благовіст, весняний, завезти.

5. Металургія, завчасу, сільськогосподарський, аркушик, перекис, зозла, дичавіти, довести, фаховий, виразний, мабуть, ненависть, кулінарія, випадок, перепад, витрата, віршовий, оптовий, текстовий, навчання, стрибати, довести, алфавіт, усередині, кілометр, сеча, течія, ніздря, занести, лате, догмат, загадка, завести, дочка, тулуб.

6. Обрання, камбала, залишити, близький, цінник, кінчити, рукопис, колія, косий, рівнина, закрутка, царина, чорнозем, шляхопровід, разом, асиметрія, добуток, центнер, шовковий, горошина, статуя, застібка, поняття, форзац, видання, курятина, граблі, зобразити, наскрізний, квартал, висіти, шофер, кишка, пізнання, перевезти, заставка, тигровий, слина, читання, колесо, фольга.

7. Пітний, середина, принести, відвезти, напій, закінчити, отаман, добовий, індустрія, люстро, нести, розпірка, болотистий, поміщик, черговий, свердло, перенести, кроїти, діалог, літопис, зрання, агрономія, начинка, завдання, тризуб, павич, бешкет, відгомін, сімдесят, чорнослив, магістерський, маркетинг, урочистий, багаторазовий, глядач, здалека, тім'яний.

Ключ до вправи:

1. Данина, довідник, босоніж, відомість (повідомлення, дані, популярність), хаос (безлад), підданий (іменник, істота), ремінь (пояс), копчений (прикметник), вигода (зручність), хаос (у міфології: стихія), підданий (дієприкметник), обруч (іменник), закладка (у книзі), копчений (дієприкметник), вигода (користь).

2. Ваги (у множині), відомість (список), бурштиновий, русло, кропива, донести, одноразовий, заіржавілий, ненавидіти, каталог, крицевий, роздрібний, гуртожиток, боязнь, привести, уподобання, зібрання, зубожіння, дівлячись, партёр, ярмарковий, проділ, перенести, чотирнадцять, пекарський, еретик, подруга, корисний, жалюзі, заробіток, цемент, переляк, щодобовий.

3. Помилка, нанести, бородавка, дециметр, піцерія, дрова, заміжня, експерт, щипці, визвольний, неаваисний, посередині, зручний, міліметр, помовчати, привезти, звісока, тисовий, олень, підлітковий, де-юре, дано, стовідсотковий, завжди, одинадцять, симетрія, котрий, причіп, ринковий, застопорити, віднести, приморозок, феномен, фартух, вітчійм, український.

4. Порядковий, піала, донька, гальмо, гальма, травестія, сантиметр, листопад, безпринципний, оцет, дециця, вимога, вишиваний, мережа, ознака, решето, обіцянка, позначка, відвести, новий, псевдонім, чарівний, запонка, заіржавіти, перепис, вірші, щелепа, вантажівка, бюлетень, соломінка, джерело, осетер, проміжок, благовіст, весняний, завезти.

5. Металургія, завчасу, сільськогосподарський, аркушик, перекис, зозла, дичавіти, довести, фаховий, виразний, мабуть, ненависть, кулінарія, випадок, перепад, витрата, віршовий, оптовий, текстовий, навчання, стрибати, довести, алфавіт, усередині, кілометр, сеча, течія, ніздря, занести, лате, догмат, загадка, завести, дочка, тұлуб.

6. Обрання, камбала, залишити, близький, цінник, кінчити, рукопис, колія, косий, рівнина, закрутка, царина, чорнозем, шляхопровід, разом, асиметрія, добуток, центнер, шовковий, горошина, статуя, застібка, поняття, форзац, видання, курятина, граблі, зобразити, наскрізний, квартал, вісіти, шофер, кишка, пізнання, перевезти, заставка, тигровий, слина, читання, колесо, фольга.

Тест на тему "Наголоси" онлайн ▶ <https://navsi200.com/nagolos>
Усі слова з наголосами для НМТ (+ вправа) ▶
<https://navsi200.com/slova-z-naholosa...>

Не даймо мову
винести за дужкí!

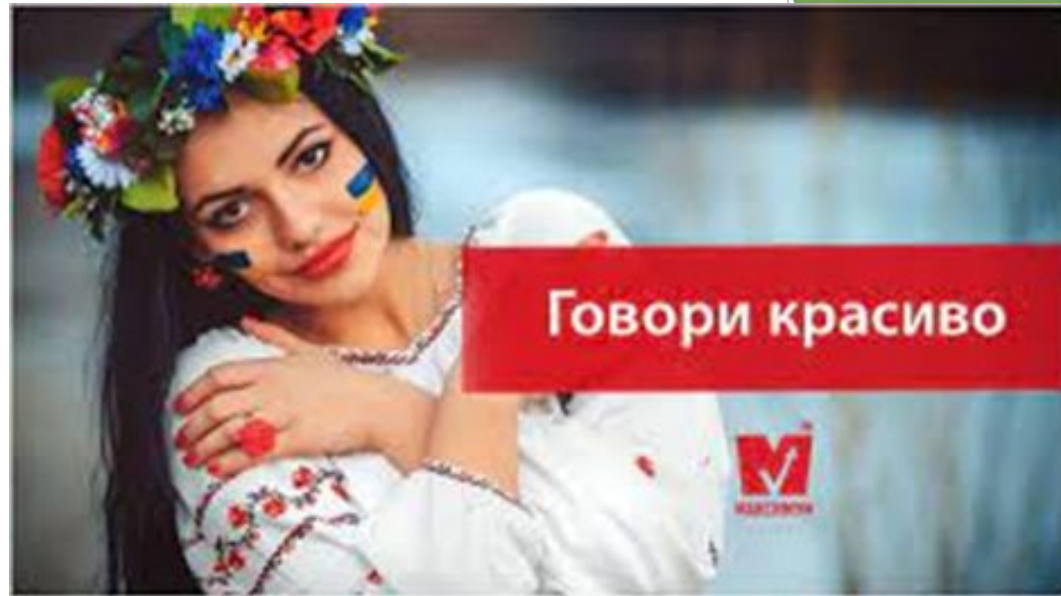
МОВА

ГОВОРИМО ПРАВИЛЬНО

ЗАГАДКА ПРАВИЛЬНО

ЗАГАДКА НЕПРАВИЛЬНО

vk.com/mova

Дякую за увагу